

STEDELIJKE SAMENLEVING

Nog nooit leefden zoveel mensen in steden als nu. In 1950 woonde bijna 30 procent van de wereldbevolking in een stad, op dit moment is dat meer dan de helft van 's werelds populatie en de cijfers van de VN voorspellen dat dit aantal in 2025 is opgelopen tot 70 % van de bevolking.

Hoe kunnen we verantwoord verder urbaniseren?

ir. Arie Voorburg

In 2015 verwachten we dat de wereld 33 megasteden zal tellen met elk meer dan 8 miljoen inwoners. Steden krijgen, mede hierdoor, in versterkte mate een dominante positie in de mondiale economische structuur. Tegelijkertijd worden steden door deze urbanisatie gesteld voor maatschappelijke uitdagingen en een toenemende druk op ecologische systemen. Het vraagstuk dat de urbanisatie met zich meebrengt bewoog Arie Voorburg, Johanneke Mulder, Duzan Doepel én Eldert Besseling er de afgelopen jaren toe om een nieuw perspectief op de stad en bijbehorende uitvoeringsmethodieken te ontwikkelen. De samenwerking is ondergebracht in Stichting De Uil, een afkorting voor Urban Innovation Lab.

De drijfveer voor UIL

De huidige samenleving is er één, waarbij de diverse polen in economische concurrentie staan, maar tegelijk aangewezen zijn op samenwerking. Met name de toenemende verstedelijking, groei en economische positie van steden heeft een enorm effect op (het veranderen van) de complete ecologie van de planeet. Steden breiden nog steeds uit en raken meer en meer formeel en informeel met elkaar verbonden; economisch, financieel, sociaal, cultureel. Uitbreiding brengt ook gevaren met zich mee, zoals we kunnen zien als we kijken naar voortdurende, over elkaar rollende grote crises van de afgelopen jaren: klimaat, voedsel, water, grondstoffen, schulden, *peak oil*. De gemeenschappelijke

wortel van deze crises is terug te brengen tot de ecologische en financiële grenzen die zijn overschreden door zowel overheden als door de vrijemarkteconomie.

De stad als motor voor sociale, economische, maar vooral ook ecologische verantwoordelijkheid hapert, stopt en dreigt tot stilstand te komen. Kunnen we steden, vitaal en 'waardecreërend' maken bij een toenemende lastendruk? Wat als we de monetaire waarde van sociaal-maatschappelijke en economische vraagstukken op het gebied van gezondheid, onderwijs, armoede of uitsluiting betrekken bij de ontwikkeling en financiering? De kosten van ongelijkheid, armoede, onrecht moeten we niet alleen 'in rekening' brengen, maar als potentiële baten inbrengen.

De visie van Urban Innovation Lab

Steden zijn en worden de brandpunten van de mondialisering en de drijvende krachten voor ontwikkeling met een breed spectrum van menselijke vaardigheid en potentieel, zoals creativiteit, sociale interactie en culturele diversiteit. De betekenis hiervan is voor het ontwerpen en functioneren van steden enorm. De uitdaging voor de komende decennia is dan ook om een sociaal ecologisch duurzaam 'urbanisme' te ontwikkelen. Dit bepaalt of een stad verandert in een waarlijk functioneel nieuw ecosysteem en een stabiele, synergetische relatie onderhoudt met natuurlijke systemen, of dat zij blijft functioneren als een parasitisch

systeem dat de lokale en mondiale draag- en veerkracht verder ontwricht. Steden vormen een sleutel tot een succesvolle transitie. De oprichters van de UIL hebben een nieuw perspectief op de stad ontwikkeld: Socio Ecologic Urbanism. Hiermee nemen we de stap naar het sluiten, verbinden en optimaliseren van kringloopssystemen en het terugdringen en circuleren van energie, nutriënt- en materiaalstromen (circle economy, biobased economy). In deze context worden stromen van mensen, arbeid, kapitaal, grondstoffen en informatie van cruciaal belang. Deze levende maatschappelijke systemen omvatten de netwerken van mensen en hun organisaties, stedenbouw en architectuur, techniek, sociaal-culturele, economische creativiteit en ecologische functies en fysiologische kwaliteiten.

Het optimaliseren van het functioneren van de stad kan alleen door de huidige systematiek van de *space of flows* fundamenteel ter discussie te stellen; coherent, verbonden aan en gebouwd op *whole systems thinking*. Maar juist nu lopen oude praktijken en systemen vast, terwijl tegelijkertijd nieuwe opgaven in hoog tempo ontstaan.

De Aanpak

Een transformatie van de huidige wijze van vernieuwen is nodig om de oude én de nieuwe vragen het hoofd te bieden. De effectiviteit en efficiëntie van ingrepen dient te worden vergroot en meer diverse 'verdienmodellen' moeten worden ontwikkeld bij veranderende verantwoordelijkheden.

Overkoepelend aan de modules verbindt het verdienmodel 'waardestromen' de uitvoeringsmethoden en maakt het

inzichtelijk welk (in-)verdienvermogen de betreffende ontwikkeling omvat. Een aanpak waarbij de (in)directe effecten en het oplossend vermogen van sociaal-maatschappelijke, economische en fysieke maatregelen inzichtelijk worden gemaakt in samenhang tot het beoogde doel én het optimaal functioneren van het systeem. Zo ontstaat een belangrijk inzicht in de (in)directe effecten, de (verborgen) baten en in de batenhouders. Het maakt dus duidelijk hoe de verhouding eruit ziet tussen de *long term benefits* en de *short-run costs*.

De UILen

De oprichters van UIL leerden elkaar kennen tijdens hun betrokkenheid bij de (her)ontwikkelingsopgaven van Rotterdam: de (her)ontwikkeling van Zuid, de transformatie van de binnenstedelijkhavengebieden (Stadshavens) en de opgave rondom het Central District (Binnenstad). Inmiddels strekt het werkgebied van het viertal zich veel verder uit. Zij hebben zichzelf ten doel gesteld bij te dragen aan het oplossen van concrete vraagstukken en anderen te inspireren en op te leiden middels lezingen en workshops. Allen kennen zij een tweede thuisbasis in het bedrijfsleven in o.a. advies

en consultancy, architectuur en techniek. De groep is in de kern klein, maar geeft een enorme power indien het vraagstuk erom vraagt. Vanuit hun eigen achtergrond van management, ecologie, filosofie, stedenbouw en architectuur en technologische innovatie werken zij samen met diverse netwerken van kennis, innovatie, creativiteit en ervaring die zich qua vorm, gehecht en aangehaakt vindt bij dit nieuwe denken over de steden in de 21e eeuw.

'Een transformatie van de huidige wijze van vernieuwen is nodig om de oude én de nieuwe vragen het hoofd te bieden'

UIL heeft zijn visie van het Social Ecologic Urbanism uitgewerkt in complementaire operationele kennismodules: Social Capital in Transition (ontsluiten van kwaliteiten en vaardigheden), als structurend kader en aanpak van 'sociale uitsluiting' naar 'sociaal kapitaal', van leren, talentontwikkeling, motivatie, levenslang en levensbreed leren naar werk, inkomen en zelfredzaamheid.

Parametric Bioclimatic Design (Stedenbouw & Architectuur), als optima forma relatie tussen functie, vorm en comfort; morfologie (vorm en oriëntatie op de zon en de heersende wind), textuur en materialen, stedelijke blauwe en groene netwerken.

Innovative Intelligent Engineering (low- en high tech combinaties), als slimme combinaties van technologische innovaties en urban design waarbij functie, vorm, gebruik en ervaring centraal staat. Innovatieve *cross overs* voor steeds complexere ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken.

arievoorburg@speakersacademy.nl